

Jön a pályaváltók generációja?

Ez is egyike a sok kérdésnek az Y és Z-generáció működéséről. Hogyan gondolkodnak, miként tanulnak, mit fogyasztanak a fiatal generációk, és ami ennél is fontosabb: ha másként gondolkodnak a pályaválasztás és a munkavállalás kérdéséről, akkor mit akarnak kezdeni az életükkel?

Az Y és a Z-generáció beleszületett a digitalizációba és a gazdasági válságba: a gyors információhoz jutás éppen olyan meghatározó az életükben, mint az, hogy a fizetésük és egy lakás ára köszönőviszonyban sincs egymással. Így a hosszútávú befektetések helyett a gyors, hamar megtérülő örömökre koncentrálnak, egy jó éttermi vacsora vagy egy drága parfüm megszerzése fontosabb lehet számukra, mint az autóra gyűjtögetés vagy a hitelbírálatnak megfelelés.

Azt gondolhatnánk, hogy éppen emiatt való nekik a többnyire szabadúszó életformát megkövetelő filmipar, ahova viszonylag könnyű a belépés, rengeteg féle feladatból választhatnak, van átjárhatóság a szakmák között, és a magas fizetés lehetősége sem kizárt.

Így van ez a hazai filmgyártásban is, ahol alapvetően munkaerőhiány van, és ezen a koronavírus-járvány sem változtatott. Folyamatosan készülnek a filmek, tévés produkciók, reklámok, videóklipek, szükség van friss munkaerőre. A filmipar ebből a szempontból egy olyan speciális szakterület, ahova számtalan szakmába be lehet kapcsolódni pályakezdőként is - még ha ez kívülről másként is látszik. A magyar filmgyártás fellendülése mellett a hazánkban folyamatosan forgató nemzetközi szervíz munkáknak is komoly munkaerőigénye van.

A Nemzeti Filmintézet a Mathias Corvinus Collegiummal együttműködésben előbb azt vizsgálta meg, hogy a középiskolai, pályaválasztás előtt álló korosztály (Z-generáció) hogyan viszonyul a filmes szakmákhoz ([az erről szóló összefoglaló itt](#)). Az új felmérésben arra keresték a választ, hogy azok, akik elméletileg túl vannak a pályaválasztáson, de még nem kezdtek dolgozni (Y-generáció), hogyan viszonyulnak a filmiparhoz.

Egy diploma, egy felsőfokú végzettség ugyanis nem feltétlenül kötelez egy életen át: egyáltalán nem hat meghökkentőnek, ha több életpályán is kipróbáljuk magunkat. Vegyük a legutóbbi kutatásban használt filmes példáinkat, ha csak az egyetemi diplomájukat nézzük, Herendi Gábor, a Kincsem rendezője lehetne fogorvos, a Rossz versek alkotója, Reisz Gábor testneveléstanár, az Aranyélet társrendezője, Mátyássy Áron filozófiatanár, a Liza, a rókatündér rendezője, Ujj Mészáros Károly pedig lehetne pénzügyes egy nemzetközi cégnél.

“Most a pszichológia felé mennék, először klinikára és hosszútávon pedig saját praxist csinálnék. Emellett a biblioterápiát kezdtem el kitanulni, illetve a mozgás- és táncterápiák is érdekelnek. El tudnám képzelni magamat a filmiparon belül is, de nem tudom hogyan.”
(Csenge, 27)

Mi kell ahhoz, hogy több karrierünk legyen? Ahogyan korábban is írtuk: elengedhetetlen a tudatosság, hogy ismerjük a saját képességeinket, határainkat, mihez értünk, miről van szaktudásunk, miben érezzük jól magunkat, és ami talán a legfontosabb: mihez szeretnénk kezdeni. Egyedül szeretünk dolgozni? Vagy egy nagyobb csapat részeként? Mennyire játszik fontos szerepet az életünkben a kreativitás? Irányítani tudunk, együttműködni vagy inkább a kitartásban jeleskedünk?

A filmiparról az a bizonyos szempontból téves benyomás alakult ki, hogy a kreativitás a legfontosabb tulajdonság az ott elvégzett munka szempontjából, miközben a filmgyártásban ugyanúgy szükség van adminisztrációs háttéremberekre, műszaki tudásra és szervezőkészségre. Ezért a kreativitás mellett az olyan képességek és tulajdonságok is sokat nyomnak a latban, mint a stressz- és monotonitástűrő, a csapatban dolgozás és az együttműködés.

Mit tudnak erről a pályaválasztás előtt álló középiskolások?

A korábbi középiskolás felmérésből az derült ki, hogy nem sokat. Pedig ebben az életkorban már egy általuk vélt határozott elképzeléssel rendelkeznek a jövőjükéről, elsősorban a családi nyomás vagy egy meghatározó pedagógus véleménye miatt. A nagy többségük egyetemen szeretne továbbtanulni, így hát a filmes világba is egyetlen belépési pontnak szinte kizárólag az egyetemeket tekintik, hiába lehet több filmes szakmát akár felnőttképzési keretek között elsajátítani.

“Rendezéssel és forgatókönyvírással szeretnék foglalkozni, de nem ismerem a lehetőségeket és félek, hogy miből fogok megélni.” (Julianna, 18)

Ez összefüggésben van azzal is, hogy a középiskolás diákoknak nincs valós tudásuk a filmkészítés folyamatáról. Nincs közvetlen tapasztalatuk a filmgyártás világáról, nem jártak még forgatáson, nem látják, hogyan készülnek a filmek, azt sem tudják, hogy nagylétszámú csapatmunka áll egy-egy mozgóképes alkotás mögött, amiben a rendezőn és a színészen kívül még nagyon sok feladatkörben dolgoznak különböző szaktudású emberek. És valós tudás híján a filmeseket egy olyan zárt világnak képzelik, ahova nagyon nehéz bekerülni kapcsolatok és ismeretség nélkül.

Hogyan áll az Y-generáció a filmezéshez?

A friss kutatásban a pályaválasztás utáni pillanatban lévő, felsőoktatásban tanuló diákokat kérdezték a filmiparról. A kutatás legfőbb kérdései voltak: honnan tájékozódnak a felsőoktatásban résztvevő diákok a munkalehetőségekről? Milyen szempont alapján választanak ezek közül? Mi a véleményük a filmipari munkahelyekről? Milyen jellegű pályaismeretési programot részesítenek előnyben?

A kutatásban több mint 550-en vettek részt, a korosztály 60%-a 1996 és 2001 között született, a kitöltők kétharmada nő. A válaszadók háromnegyede főiskolán, illetve egyetemen tanul, 17%-uk már dolgozik is. Összesen 50 különböző szak tanulót kérdezték, a művészeti, filmművészeti és színművészeti képzésekre járók tettek ki 19%-ot, a bölcsészettudomány aránya 20%, a gazdaságtudományok aránya 17% volt.

A jó hír, hogy a jelentős többség alapvetően el tudta képzelni, hogy a filmiparban dolgozzon, csak 16% válaszolt nemmel. 60%-uk még nem dolgozott a filmiparban, de szívesen kipróbálnák magukat ezen a területen, 20%-uk pedig alkalmi munkát már végzett az iparágon belül.

“Többféle szerepben dolgoztam, voltam hangmixer, operatőrsegéd, rendezőasszisztens, igazából mindenbe így belekóstoltam egy kicsit.” (Júlia, 22)

A középiskolásokhoz hasonlóan, sajnos a legnagyobb részük nem hallott még a filmesgyakornok.hu oldalról, noha egyébként kétharmaduk ismeri a Nemzeti Filmintézetet.

Honnan tájékozódnak a munkalehetőségekről?

A munkalehetőségekről a legtöbben tudatosan, aktívan tájékozódnak (44%), de sokuk esetében a passzivitás is bejön, „a munkalehetőségek megtalálják őket” (27%). Ennél valamivel kevesebben vannak azok, akik személyes ajánlás útján tájékozódnak (20%), és csupán 7% azok aránya, akik nem tájékozódnak.

A legmeghatározóbb platform ebben a korosztályban is az online közösségi média, illetve a baráti ajánlás - ezek körülbelül 70-70%-ban jellemzik a kitöltőket. A korosztályban főleg a Google keresőt használják munkakeresés témában, és csak 36%-a annyira tudatos, hogy az erre specializálódott oldalakon (pl. LinkedIn) regisztráljon.

A kitöltők 63%-a azt vallotta, hogy járt már pályaaorientációs rendezvényen. Azt már a középiskolásoknál is lehetett látni, hogy a korosztály az internetről tájékozódik elsősorban: a pályaaorientációs rendezvényeket csak a harmadik helyen említették, annak ellenére, hogy nagy részük már járt ilyen eseményen.

“Szerintem a fiatalokat leghatékonyabban social media platformokon keresztül lehet elérni, olyanokon, amiket napi szinten nézünk, és kevés információval is gyorsan megragadható az emberek figyelme. Ilyen kifejezetten a Facebook vagy az Instagram, ha nagyon frappánsan és tömören van kifejtve, miről szól a munka, az felkelti az érdeklődésem. Voltam egyszer például egy HVG állásbörzén, de ott az volt a benyomásom, hogy könnyen elveszik az ember, kicsi az esélye, hogy megtalálja, mi az, ami neki való, és munkáltatók részéről is, nehéz elérni azokat, akiket keresnek az adott állásra.” (Kristóf, 22)

Milyen szempontok számítanak nekik a leginkább a filmipari munkával kapcsolatban?

A főiskolás-egyetemista korosztályban egy munkával kapcsolatban a leginkább a szimpatikus, kedvelhető munkatársak számítanak, ezt közel ugyanolyan fontossággal követte a biztos, állandó fizetés, majd a magas fizetés és a kreatív munka. A legkevésbé fontos szempontok a külföldi utazás biztosítása, az idegen nyelv használata, majd pedig a részmunkaidős beosztás lehetősége voltak. A középiskolás kutatásban nagyon hasonló eredmény jött ki: ők is a változatosságot és a magas fizetést tartották legfontosabbnak, és megjelent szempontként a munka és a magánélet összeegyeztethetősége is.

Azzal kapcsolatban, mik a vonzóak a felsőfokú tanulmányokat folytató fiatalok számára a filmiparban, a túlnyomó többség (91,7%) megjelölte annak izgalmas/változatos jellegét. Második helyen a magas fizetési lehetőség állt (53,3%), majd holtversenyben következett a csapatmunka és a nemzetközi közeg (51,9%).

A filmipari munkával kapcsolatban a zárt közeg, valamint a hosszú munkanapok és rendszertelen időbeosztás közepes mértékben jelentene nehézséget ennek a korosztálynak, a sok utazás, a végrehajtó/kivitelező tevékenység, valamint az angol nyelvtudás elvárása nagyobb arányban nem okozna problémát, a bizonytalan, szabadúszó lét viszont annál inkább. Ez a középiskolás korosztályban is aggodalmakat keltett: a filmes pálya labilitása kifejezetten aggasztotta a középiskolás diákokat is, akik sok olyan esetről hallottak, akik a kreatív iparágakban elvesztették a megélhetésüket vagy nehéz helyzetbe kerültek.

“Pozitív – Mert az elmúlt időszakban a magyar filmipar óriási fejlődésen ment keresztül (...) Túl sok a munkaóra és nagyon leterhelő. Kiszigerelik a munkavállalókat, amit negatívnak látok. Nincsenek a munkavállalók/szabadúszók védve, mert egyéni vállalkozóként dolgoznak sokan be a filmiparba.” (Bence, 24)

Amikor arról kérdezték a felsőfokú oktatásban tanulókat, hogy milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie a filmipar iránt érdeklődőknek, a középiskolásokhoz nagyon hasonlóan látták a helyzetet. Nagy részük (86,7%) itt is a kreativitást jelölte meg, de a filmesek számára olyan alapvetően fontos dolgokat is bejelöltek, mint a nagy teherbírás (73,8%) és a magabiztosság (63%). Érdekes összevetni, hogy a középiskolások a korábbi kutatásban még olyan tulajdonságokat is kiemeltek, mint az együttműködő készség, problémamegoldó készség, valamint a nyitottság.

“Szerintem a kreatív és a proaktív problémamegoldó készség, ami nagyon fontos, illetve az, hogy tudni kell csapatban dolgozni, mert egy film elkészítésében nagyon fontos, hogy valaki strapabíró legyen és bírja a stresszt. Mind mentálisan, mind fizikálisan nagyon magasnak kell lennie az ember tűrőképességeinek, mert rengeteg inger éri az embert, és rengeteg minden süllhet el rosszul és sül is el rosszul, és rengeteg ember ideje és pénze múlhat azon. Az idő itt kifejezetten pénz, ha valaki késik az elfogadhatatlan, mert akkor egy 200 fős stáb várhat rád, mert a saját munkádat nem végzed el időben. Valaki tudja

önállóan és csapatban is elvégezni a munkáját, és ha valami történik, akkor keresse a megoldást és ne pánikoljon, az nagyon fontos.” (Júlia, 22)

Milyen jellegű pályaismertetési programot részesítenek előnyben?

Ahogy az élet sok más területén: itt is a személyes történeteket keresik. Az online kérdőívet kitöltők közel 68%-a válaszolta, hogy számára segíti a pálya megismerését, ha az adott iparág/munkakör képviselője számol be tapasztalatairól, illetve ellátogathat az adott területre, és beleláthat egy ott dolgozó mindennapjaiba. Feketén-fehéren élőben láthatják és hallhatják a munkakörrel járó előnyöket, valamint hátrányokat. Nagyobb magabiztossággal kezdhetik meg a pályautukhoz vezető utat, ha hiteles véleményeket hallanak.

„Ha van lehetőség elmenni nyílt napra, akkor az a legjobb, mert akkor személyesen tapasztalom meg, hogy mi is zajlik és hogyan, és ez nekem való-e. Egyetem előtt elmentem az SZFE egyik nyíltnapjára, és az volt az egyik legjobb élményem a mai napig. Csak az, hogy beljebb léphettem a stúdióba és láthattam, hogy hogy néz ki, és mi történik ott, mit csinálnak az emberek.” (Júlia, 22)

Ezek híján a másodlagos források is fontosak: tájékoztatókból, videókból, közel a kitöltők fele szerzi be a számára szükséges információkat. A kitöltők gyakornokságot is szívesen vállalnának, fontos számukra az interaktivitás, hogy úgy érezzék, aktívan részt vesznek az adott szakma, iparág megismerésében.

Az már a középiskolás kutatásból is kiderült, hogy a diákok az olyan lehetőségeket keresik, ahol a problémákról és a nehézségekről, egy átlagos munkanapról tájékozódhatnak, hogy megértsék, a való életben hol és hogyan alkalmazzák a megszerzett szaktudást.

Mit tehet a filmipar?

Mindkét kutatásban a központi probléma, hogy a fiatal generációknak nincs valós tudása a filmipar működéséről. Éppen ezért a legfontosabb az ezzel kapcsolatos edukáció lenne, ahol a középiskolások és a felsőfokú oktatásban részt vevőknek lehetősége lenne megismerkedni a filmgyártás folyamataival.

Akár iskolai kereteken belül szervezett pályaorientációs eseményeken (szakkör, workshop, tanulmányi kirándulás, tábor) vagy az iskolán kívüli szakemberek bevonásával szervezett tevékenységeken, amelyek támogatására írt is ki pályázatot a Nemzeti Filmintézet 2021 februárjában. A főleg középiskolásokat megszólító pályázatról további részletek [ITT](#) olvashatók.

A másik visszatérő probléma a fiatal korosztályban, hogy a nem-tudásból fakadó hiányokat tévhitekkel töltik fel: olyanokkal, hogy a filmiparban kizárólag kreatív, önmegvalósító emberek dolgoznak éhbérért, valamint kizárólag kapcsolatokon keresztül lehet érvényesülni

ebben a világban. Ezek tisztázására készült el már korábban az [informatív filmszakmai böngésző](#), a [szabadúszást segítő kisokos](#) vagy a [filmes szakmákat bemutató kiváló videók](#) is a gyakornoki munkavállalást segítő [filmesgyakornok.hu](#) rendszer mellett.

Érdeemes lehet ilyen szempontból újragondolni a közösségi médiás tartalmakat, és ugyanezekkel a tartalmakkal, de Facebookon, Instagramon, Youtube-on célzottan, targetált hirdetések és kulcsszavak mentén kommunikálni ezzel a korosztállyal.

„Egyértelműen Instagramon lehet a legkönnyebben elérni, azt is nézem a legtöbbet, ha munkát keresek, vagy ha engem akarnak megkérni egy munkára, ott vagyok a legaktívabb. Ezen túl még néha a Facebook-ot nézem, de mást nem nagyon.” (Soma, 21)

Hogyan segíti az mozgóképszakmai pályaválasztást az NFI?

- [filmesgyakornok.hu](#)
- [filmes szakmákat bemutató videók](#)
- [filmes táborok](#): ahol lehetőség nyílik a találkozásra és az inspirálódásra
- részvétel pályaeorientációs napokon és pályaeorientációs programok támogatása
- a filmes/mozgóképszakmai karrierlehetőségeket bemutató programok szervezése a filmes szaktanárok, a mozgókép- és médiatanárok számára.
- kövesd az [NFI](#) / [FFP Facebook](#), [Instagram](#), [YouTube](#) oldalait, profiljait